

La revolució tranquil·la del programari lliure

Paral·lelament a l'anomenada revolució de les noves tecnologies, esperonada a partir dels noranta, se n'ha desenvolupat una altra de més silenciosa que comença a recollir els fruits de vint anys de treball col·lectiu. És la revolució del 'free software', un moviment informàtic nascut el 1984 per trencar l'esclavatge dels usuaris sotmesos als programes propietat de les grans empreses.

Migdia del divendres 17 de gener. Dos centenars llargs d'estudiants omplen a vessar l'Àgora Jordi Rubió i Balaguer de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona. A la tarima no hi ha cap professora eminent, ni cap científic destacat, ni tan sols algun dels pocs emprenedors que han reeixit en el negoci d'Internet amb ganes d'explicar la seva aventura.

Davant seu hi ha un *hacker*, un expert programador en el sentit recte i correcte del terme, disposat a repassar més de trenta anys d'intensa activitat informàtica convertida, ja, en filosofia de vida. Perquè resseguir la biografia del nord-americà Richard Matthew Stallman (Nova York, 1953) és fer un repàs del moviment del *free software*, del programari lliure. Els estudiants, efectivament, són allà per escoltar, en primera persona, el relat d'un projecte amb data d'inici, però sense caducitat. L'any 1984, un Stallman més jove, membre de la primera fornada d'informàtics i acostumat a compartir programes amb els col·legues del Massachusetts Institute of Technology (MIT) i d'altres centres d'investigació nord-americans, va topar amb la primera evidència que alguna cosa canviava al voltant seu.

Segons la llegenda, la negativa d'una empresa informàtica a revelar-li els codis font de la impressora que volia arreglar tot sol va actuar, en Stallman, com a revulsiu perquè es marqués un objectiu vital: la creació d'un sistema operatiu obert als desenvolupadors i lliure d'ús per "mantenir l'esperit cooperatiu que havia prevalgut en la comunitat informàtica durant els anys inicials".

El 1985 naixia la Free Software Foundation (FSF), on s'aixoplugaven desenes

de *hippies* atrets per la croada informàtica de Stallman i amb els ulls fets en un ideal: el sistema operatiu "GNU is Not Unix", o GNU, seguint l'irònic patró d'acrònims dels primers *hackers*.

Els passos inicials de la incipient comunitat aplegada sota la bandera del programari lliure i el símbol del nyu es van encaminar ràpidament cap a dos eixos: el teòric i el pràctic. En el camp filosòfic, la FSF va començar a bastir arguments per defensar la necessitat de preservar el *free software* enfront de les ja nombroses empreses que optaven per blindar els codis escrits pels seus programadors. De la ment llibertària de Stallman van néixer els quatre drets bàsics que ha de respectar tot programa per poder dur l'adjectiu de "lliure": "la llibertat d'utilitzar-lo; de modificar-lo gràcies al ple accés al codi font; de copiar-lo, i de distribuir-ne versions millorades perquè se'n beneficiï la comunitat." Tan sols si es compleixen aquests nivells imposats per l'estricta llicència pública general (GPL), l'aplicació deixa de ser un programa de propietat. En paral·lel a l'elaboració de la filosofia GNU, la FSF coordinava programadors voluntaris per dissenyar un "sistema operatiu complet i lliure a l'estil d'Unix" que donés als usuaris eines iguals o millors a les que oferien les grans empreses de programari tancat. A la segona meitat dels vuitanta van aparèixer compiladors, editors, formatadors de textos, gestors de correu i altres mòduls que eren el gros d'un projecte GNU mancat, però, de *kernel* (nucli del sistema).

Un obstacle que se superaria poc després, l'any 1991, amb l'entrada en escena del jove i més desenvolupador finlandès Linus Torvalds, autor d'un *kernel*,

El nord-americà Richard Matthew Stallman, sempre enfundat amb una túnica ben cridanera i un disquet clavat al cap com una mena d'aurèola, és el pare del programari lliure.

Sant IGNUci

Sense esborrar el somriure del rostre ni aixecar la veu, Stallman sol aprofitar els darrers minuts de les conferències que pronuncia als cinc continents per desdoblarse, amb una bona dosi d'ironia, en el veritable apòstol i evangelista del moviment *free*. Armat amb una túnica del 68 i un disquet fora mida clavat al cap a mode d'aurèola, l'Stallman més il·luminat dirigeix a l'audiència la lletania següent:

"Sóc Sant IGNUcius, apòstol de l'Església d'Emacs, i he vingut a beneir els vostres ordinadors. Emacs era originàriament un editor de textos, però posteriorment ha esdevingut un estil de vida i una religió. Per entrar a l'Església d'Emacs solament cal repetir aquesta confessió de fe tres vegades:

"No hi ha cap altre sistema sinó GNU, i Linux n'és un dels nuclis.

"Ser apòstol de l'Església d'Emacs implica portar una vida pura (això no inclou el celibat). Ser sant en la nostra església significa instal·lar-se un sistema operatiu lliure i complet (GNU/Linux és una bona opció) i no afegir cap programa de propietat a l'ordinador. Suma't a l'Església d'Emacs i també podràs ser sant!" **M. C.**

Linux, cridat a convertir-se en el nucli que faltava.

L'embranchida. L'encontre entre GNU i Linux va permetre la materialització de gairebé una dècada de treball. Aquest factor, lligat a la forta extensió d'Internet a la primèria dels noranta, va permetre viure al sistema GNU/Linux un *crescendo* progressiu d'usuaris que arribaria, segons els darrers càlculs, als vint milions actuals. En un moviment paral·lel, la llista de programes desenvolupats sota els paràmetres de la FSF es va engreixar

amb aplicacions de codi font lliure com el servidor Apache, el navegador Mozilla, el servidor de bancs de dades MySQL, el paquet ofimàtic OpenOffice.org i l'original Open Directory Project. L'aparició al mercat d'opcions obertes capaces de cobrir les principals necessitats informàtiques explicaria l'acceptació del programari lliure tant en el sector domèstic com en l'empresarial, on es detecta un interès creixent de grans firmes per introduir-se en el prometedor "mercat de Linux". America Online, Apple, Hewlett-Packard, IBM i Sun ja han

donat suport financer i comercial a algunes iniciatives de programari lliure, i les fires sectorials amb el logo del pingüí Tux, la mascota de Linux, són les úniques que en els darrers dos anys han sabut esquivar la preocupant desacceleració de la indústria tecnològica. En època de vaques magres, és lògic pensar que l'opció pels preus ajustats, la flexibilitat i la robustesa de les aplicacions obertes entri a l'agenda de la majoria d'empreses... i d'administracions. I és que l'interès dels governs pel *free software* comença a ser regla. Al costat de tímides experiències a la vella Europa, l'aposta decidida per abraçar solucions informàtiques lliures és liderada pel Tercer Món, amb ambiciosos projectes en dues superpotències tecnològiques com el Brasil i l'Índia. La promesa de rebaixes de Microsoft per desenvolupar administracions en línia o la recent difusió, restringida i incompleta, dels codis del sistema Windows exemplifiquen, en aquest context, les maniobres desesperades de Bill Gates per aturar una tendència que amenaça de menjar-se-li un dels pastissos tecnològics més llaminers de tot el segle XXI.

L'èxit, segons nyus i pingüins.

L'èxit del programari lliure no ha arribat sol. Darrere seu s'ha generat l'habitual quota de friccions dins un moviment amb les arrels clavades dues dècades enrere. Atrets per bones perspectives de negoci, fins al camp del *free software* s'han acostat programadors i empreses amb filosofies no tan idealistes com les del nucli dur de la FSF. Com molt bé descrivia fa pocs dies un dels gurus del col·lectiu, Bruce Perens, "la cursa de l'or està portant la gent força lluny de l'esperit de la comunitat". En la mateixa línia, Stallman insistia a Barcelona a advertir que l'èxit obtingut per certes aplicacions lliures fa oblidar, a desenvolupadors i usuaris, els principis ideològics per les quals es van crear. És l'enfrontament entre "els beneficis pràctics i les raons ètiques". Un relaxament de principis que té el seu reflex en la caiguda gairebé sistemàtica de la veterana sigla GNU a l'hora de referir-se al sistema operatiu Linux. I, encara més preocupant, en l'aparició d'un moviment paral·lel al

ELTEMPS

Perquè la informació és clau per al nostre país...

...a més a més, els nostres monogràfics

Subscriu-t'hi
per telèfon 902 131 025

visita el nostre lloc web:

<http://www.ELTEMPS.net>

Stallman, en una de les seves visites a Barcelona. Les patents, segons aquest hacker novaiorquès, "minen el desenvolupament informàtic" i impedeixen el progrés del coneixement humà.

La gran oportunitat per al català

Probablement, la gran majoria de programes informàtics que circulen en català no existirien sense la tasca voluntària dels lingüistes i enginyers integrats a Softcatalà. I amb tota probabilitat, també, bona part d'aplicacions traduïdes per aquesta associació no lucrativa no s'haurien pogut realitzar sense les enormes facilitats d'adaptació lingüística que permeten els programes desenvolupats sota la famosa llicència GPL. Potser per això, el deute de Softcatalà amb el moviment *free software* el paga amb escreix a través de la divulgació de les idees de Richard M. Stallman al nostre país. Ara mateix, els traductors de l'associació enllesteixen *Free As In Freedom*, la biografia en català del pare dels 'hackers'... amb qui van poder compartir batalletes diürnes i nocturnes en la darrera visita a Barcelona. I per Sant Jordi farà exactament un any del llançament de la campanya més important que s'ha fet mai al Principat per reivindicar la introducció de solucions obertes a l'administració catalana, lligada com moltes altres a les cadenes de Microsoft. Més enllà de Softcatalà, la veu del programari lliure i els codis oberts als nostres territoris s'estén per mitjà de grups d'usuaris de GNU/Linux (d'abast nacional, com Caliu, regional o universitari), publicacions electròniques especialitzades (Bulma, Cat-Linux, Puntbarra), *hacklabs* (Gràcia, Alacant) i les nombroses festes informàtiques i *install parties* que s'organitzen periòdicament per tota la geografia. *M. C.*

voltant de la figura de Linus Torvalds, que posa l'èmfasi en els codis lliures (*open source*) i aigualix els punts programàtics del manifest de 1984. "Respectem la llibertat de l'usuari, però sense defensar-la", puntualitza Stallman, i revela la regla d'or de Torvalds: "La popularitat és èxit." Un plantejament llunyà de la filosofia FSF, que mesura tot programa per la "quantitat de llibertat que aconsegueix i a quanta gent pot arribar".

Justament, és la irrenunciàble obsessió per la llibertat de Stallman (que fins i tot el porta a rebutjar sorneguerament "el lligam dels fills") el que l'ha apartat de la programació, darrerament, per liderar una àmplia ofensiva en defensa d'un dret inalienable que considera en greu perill des de l'11-S. Les amenaces a la llibertat arriben en forma de patents de programari, com ja fa anys que s'admeten als EUA i actualment en discussió a Europa. Les patents, per al *hacker* novaiorquès, "minen el desenvolupament informàtic" i impedeixen el progrés del coneixement humà. Els perills també es palpen en la legislació, amb l'entrada en vigor de la restrictiva Digital Millennium Act nord-americana o la confusonària llei d'Internet espanyola. Les restriccions a la llibertat poden adoptar, fins i tot, formes orwellianes com els "ordinadors de confiança", programats per "desobeir els usuaris" i impulsats pels grans noms de la indústria informàtica com Microsoft, IBM, HP i Intel. Vint anys després, una realitat canviant torna a esperonar Stallman a obrir nous fronts de resistència.

Martí Crespo

si presentes aquest anunci en taquilla obtindràs un 2 x 1 de dimarts a diumenge

CTM

Teatre Micalet

C/ Mestre Palau, 3 València
Tel. info. 96 392 14 82 Taquilla 96 392 48 27

LA BONA PERSONA DE SEZUAN
de Bertolt Brecht
direcció: Konrad Zschiedrich

Horaris: Dimarts i dimecres: 17:00 h
Dijous: 20:00 h
Divendres i dissabte: 22:00 h
Diumenge: 19:00 h

*No acumulable o altres promocions

COMPANIA TEATRE MICALET
LA BONA PERSONA DE SEZUAN
DE BERTOLT BRECHT
INTÈRPRET: ANTONIA VIVIANI
MONTAJE: PAU VIVIANI
TEATRE MICALET
6 febrer
16 març
TEMPORADA 2002/2003